

HAMBURG
winnaar 2011

**GROENE HOOFDSTAD
VAN EUROPA**

*Een initiatief van de
Europese Commissie*

Groene steden — een leefbare omgeving

HAMBURG IS DE EUROPESE GROENE HOOFDSTAD VAN 2011

De vrije Hanzestad Hamburg werd op aanbeveling van een groep milieudeskundigen uitgeroepen tot winnaar van de prestigieuze Europese Groene Hoofdstad Prijs. De deskundigen gaven Hamburg een zeer hoge score, waardoor de stad de 34 andere deelnemende Europese steden achter zich liet. Een puike prestatie!

De Europese Groene Hoofdstad Prijs is een initiatief van de Europese Commissie en wordt toegekend door een groep internationale deskundigen van uiteenlopende milieugerelateerde vakgebieden en een jury. Zij beoordelen deelnemende steden op basis van een reeks indicatoren, waaronder luchtkwaliteit, afvalbeheer, duurzame ruimtelijke ordening, bestrijding van de klimaatverandering en lokaal bestuur.

www.mediaserver-hamburg.de/ / C.Spahr/bier

istockphoto.com

IN VOLLE EXPANSIE EN GROEN: DAT KAN ALLEEN MAAR HAMBURG ZIJN

WWW.MEDIASERVER.HAMBURG.DE / AUFWIND-LUFTBILDER.DE

De metropoolregio Hamburg telt 4,3 miljoen inwoners. In het centrum van de stad zelf wonen 1,8 miljoen mensen. Bovendien pendelen 300 000 mensen er dagelijks naar hun werk. In Hamburg zijn meer dan 500 industriële bedrijven gevestigd. De haven van de stad is de op twee na grootste van Europa. Zij is toegerust voor grote oceaanboten en is essentieel voor de economische welvaart van Hamburg. De vrije Hanzestad, die haar inwonersaantal nog altijd ziet toenemen, heeft zich daardoor ontpopt als een vervoersknooppunt, een toeristische bestemming en een belangrijk centrum op het gebied van spits technologie en media.

De industriële activiteiten en het groeiende inwoneraantal stellen Hamburg voor verschillende milieuproblemen. De stad is op het gebied van milieu evenwel een voorbeeld voor andere steden geworden door een verstandig gebruik van haar natuurlijke hulpbronnen en een vernieuwend beleid voor „verantwoordelijke groei”.

Hamburg is uitzonderlijk groen in vergelijking met de meeste andere steden van soortgelijke omvang. Bossen, groenvoorzieningen en recreatiegebieden nemen meer dan 16,7% van de totale stadsoppervlakte in. Water is nog eens goed voor 8%,

wat de stad heel wat recreatiemogelijkheden biedt. Terrasjes en wandelpaden langs het water scheppen een aangename buitenomgeving voor de inwoners van de stad, terwijl de ferrydienst op de Elbe zowel pendelaars als bezoekers overzet.

Openbare parken beslaan in Hamburg ruim 3000 hectare (verspreid over in totaal 1 460 nationale parken). Landbouw, fruitteelt en tuinbouw beslaan nog eens 25% van de stad. Hamburg beschikt ook over 31 beschermde natuurgebieden, ofwel 8,4% van het grondgebied, wat het grootste percentage is van alle Duitse deelstaten. Andere beschermde gebieden beslaan ten slotte 19% (14 360 ha) van de totale oppervlakte.

De industrie is in Hamburg goed voor 83 000 banen, vooral in de sectoren lucht- en ruimtevaart en machinebouw. In de stad is ook de grootste kopersmelterij van Europa gevestigd. Industriële bedrijven investeren jaarlijks ongeveer 45,8 miljoen EUR in milieubescherpende maatregelen. Van dat bedrag gaat 24,1 miljoen EUR naar de bescherming van de wateren.

GROENE HOOFDSTAD: EEN BRON VAN INSPIRATIE

Het is erg belangrijk dat de Europese Groene Hoofdstad elk jaar opnieuw een bron van inspiratie en ideeën is, zowel voor de eigen inwoners als voor andere steden. Hamburg heeft „een gedetailleerde, goed gestructureerde communicatiestrategie en een zeer aantrekkelijk evenementenprogramma voor zorgvuldig gekozen doelgroepen, waarbij alle belanghebbenden van de stad betrokken zijn”.

Ideeëntrein

De ambitieuze Ideeëntrein van Hamburg is een van de meest vernieuwende initiatieven van het jaar. De Ideeëntrein reist door heel Europa om groene waarden uit te dragen en doet 18 steden aan, waaronder Warschau, Malmö, Kopenhagen, Brussel, Wenen, Barcelona en Marseille. Zeven containers met een boeiende interactieve tentoonstelling nemen bezoekers mee op een leerrijke tocht. Het uitgangspunt van de tentoonstelling is de manier waarop de bezoekers hun omgeving persoonlijk ervaren. Daarna wordt het gezichtspunt geleidelijk verruimd, eerst naar de bredere stadsomgeving en de natuur en vervolgens naar een algemene beschouwing.

Thema's die aan bod komen zijn onder meer stedelijke ontwikkeling, leefomstandigheden in de stad, mobiliteit, energie, klimaatbescherming, natuur en groenvoorzieningen, bescherming van hulpbronnen, economie en consumptie. Het concept werd door het bureau Kunstraum uitgewerkt in opdracht van het ministerie van Stedelijke Ontwikkeling en Milieu van Hamburg.

BSU/W. Huppertz

Geplande tournee van de Ideeëntrein

15-21	april:	Hamburg
26-29	april:	Kopenhagen
01-04	mei:	Malmö
06-10	mei:	Göteborg
12-15	mei:	Oslo
20-22	mei:	Zürich
24-27	mei:	München
31 mei-04	juni:	Warschau
07-10	juni:	Riga
12-14	juni:	Tallinn
20-22	juni:	Wenen
25-29	juni:	Barcelona
02-04	juli:	Marseille
07-10	juli:	Nantes
01-04	sept.:	Parijs
07-13	sept.:	Brussel
15-19	sept.:	Amsterdam
21-25	sept.:	Antwerpen
29 sept.-22 okt.:		Hamburg

Nadere informatie over het programma is te vinden op:
<http://hamburggreencapital.eu/>

WAT MAAKT HAMBURG ZO BIJZONDER?

Als belangrijk industrieel centrum wordt Hamburg geconfronteerd met alle milieuproblemen waar ook andere Europese steden mee te maken krijgen. De stad is nog geen ecologisch paradijs ... nog niet! Het stadsbestuur bedenkt echter steeds nieuwe oplossingen om de industriële activiteit en de daaruit voortvloeiende werkgelegenheid te combineren met een hoge levensstandaard voor de inwoners. Dat verklaart de voorbeeldfunctie van Hamburg.

Bestrijding van de klimaatverandering

Hamburg heeft concrete maatregelen genomen om de CO₂-uitstoot terug te dringen, waaronder de goedkeuring van een gemeentebesluit over klimaatbescherming en het opzetten van aanpassings- en onderzoeksprogramma's. Het klimaatbeschermingsprogramma, dat de plaatselijke overheid in de zomer van 2007 heeft goedgekeurd, bestrijkt 10 actiegebieden en omvat ruim 450 individuele maatregelen. De stad trekt daarvoor jaarlijks tot wel 22,5 miljoen EUR uit.

Er werden al ongeveer 1 000 projecten opgezet in het kader van een omvangrijk partnerschapsprogramma, „Bedrijven op de bres voor natuurlijke hulpbronnen”. Het is de bedoeling bedrijven aan te moedigen om vrijwillig te investeren in een efficiënter gebruik van energie en natuurlijke hulpbronnen. Voor elke door de plaatselijke overheid geïnvesteerde euro, dragen de deelnemende bedrijven 10 EUR bij. Dankzij het initiatief heeft de particuliere sector al 146 miljoen EUR geïnvesteerd, in aanvulling op de 15 miljoen EUR van de stad. In totaal stoten de bedrijven jaarlijks momenteel 134.000 ton minder CO₂ uit.

Het ECO-partnership Hamburg, een gezamenlijk initiatief van de plaatselijke overheid en de commerciële sector, moedigt bedrijven aan om milieuvriendelijke maatregelen te nemen die verder gaan dan de wet vereist. Het partnerschap doet dienst als platform voor informatie-uitwisseling en netwerkvorming. Het biedt in Hamburg gevestigde bedrijven ook gratis raadplegingen ter plaatse aan, teneinde deze te helpen bij de uitvoering van projecten op het gebied van milieubeheer en klimaatbescherming.

Hamburg heeft zichzelf ambitieuze doelstellingen gesteld: de stad wil de CO₂-uitstoot met 40% verminderen tegen 2020 en met 80% tegen 2050, tegenover het meer bescheiden EU-streefdoel van 20% tegen 2020.

Een groen netwerk voor de stad

Hamburg heeft de vorm van een spinnenweb, met als middelpunt de centrale Rathausmarkt. Daardoor zijn de plattelandsgebieden buiten de stad vlot bereikbaar. De grote assen worden bovendien met elkaar verbonden door een „groen netwerk“ (Grünes Netz), een reeks groene ringwegen op verschillende afstanden van het stadcentrum. Het groene netwerk bestrijkt heel Hamburg. Het verbindt stadsparken, speelterreinen en kleinere en grotere groene ruimten, gaande van de buitenwijken tot het centrum van de stad. Twee binneringwegen en verschillende groene assen vormen samen een vrijwel ononderbroken web, waarbinnen een uniek groen recreatiegebied ligt.

Het ruimtelijkeordeningsbeleid van de stad streeft ernaar parken, recreatiegebieden, sport- en speelterreinen en zelfs kerkhoven met elkaar te verbinden om mensen de mogelijkheid te bieden van het stadscentrum naar de buitenwijken te gaan, te voet dan wel met de fiets, zonder in contact te komen met gemotoriseerd verkeer. Het groene netwerk is ook essentieel voor de verbinding van de verschillende habitats van wilde dieren, om ervoor te zorgen dat dieren en andere soorten vrij van de ene plaats naar de andere kunnen trekken.

De Elbe: essentieel voor de welvaart van Hamburg

De Elbe is de slagader van de hele regio, van de bron tot aan de monding. Door de getijdenwerking en de invloed van de Noordzee is een uniek, dynamisch milieu ontstaan waarin het voor de inwoners van het gebied al eeuwenlang goed toeven is.

De noordelijke en de zuidelijke loop van de Elbe (Norderelbe en Süderelbe), die samen het zogenoemde estuarium van de Elbe vormen, zijn de thuis van vele planten en dieren die nergens anders te vinden zijn. Het estuarium van de Elbe is daarom aangemerkt als een gebied van uitzonderlijk belang in het kader van Natura 2000, het Europees netwerk voor natuurbehoud. Tegelijkertijd gebruikt de mens het estuarium van de rivier voor vervoer, industrie, visserij en landbouw, alsook voor recreatie en de beoefening van watersporten.

HHW / M. Lindner

Het omvattende beheersplan voor het estuarium van de Elbe moet dit unieke milieu beschermen en tegelijkertijd oplossingen aanreiken die rekening houden met de belangen van de bevolking. De partners - Hamburg, Sleeswijk-Holstein, Nedersaksen en de federale water- en zeevaartadministratie - zetten samen met plaatselijke bewoners programma's op om aan al die behoeften te voldoen.

Allerhande soorten kranen

De haven van Hamburg verwerkt jaarlijks 100 miljoen ton goederen en beslaat 10 % (74 km²) van de totale stadsoppervlakte. Zij is het hart van de economie en is goed voor 150 000 banen. De kolossale portaalkranen die miljoenen containers laden en lossen zijn een vertrouwd beeld boven de stad. Maar de stad maakt ook ruimte vrij voor de gevederde variant, namelijk kraanvogels: in totaal is meer dan 200 km² van de regio beschermd, met inbegrip van de Boberg-laagvlakte, de heide van Duvenstedter Brook en de moerassen op de eilanden in de Elbe.

De haven brengt niet alleen economische welvaart. Het havenbestuur voert ook verstrekkende milieuprogramma's uit. Het project „Duurzame bedrijfsactiviteiten in de haven“ is een pakket van vele individuele maatregelen. Deze gaan van het verbeteren van de energie-efficiëntie van gebouwen en het gebruik van zonne-energie tot de uitbreiding van de infrastructuur voor milieuvriendelijker vervoersmiddelen, zoals binnenschepen, tramverbindingen in de haven en op gas aangedreven voertuigen.

De groene haven van Hamburg

Jaarlijks varen ongeveer 11 000 schepen van meer dan 100 rederijen de haven binnen. De havenbeheerders hebben begrepen dat economie en milieu hand in hand gaan en die filosofie wordt weerspiegeld in de infrastructuur rond de haven. Energiezuinigheid is bijvoorbeeld niet alleen goed voor het milieu, maar drukt ook de werkingskosten. Hamburg is dan ook een aantrekkelijke bestemming, wat duidelijk blijkt uit de manier waarop de haven en de logistiek in de laatste jaren zijn gegroeid.

In februari 2010 verkozen internationale containervervoerders Hamburg tot de beste Noord-Europese haven (voor Rotterdam, Antwerpen, Bremerhaven, Zeebrugge, Amsterdam, Felixstowe en Wilhelmshaven). Dat verklaart mede waarom de haven in 2010 met 9,8% is gegroeid tot een totaal vrachtvolume van 121 miljoen ton, ondanks de wereldwijde economische crisis.

Hamburg heeft meegewerkt aan de invoering door de EU van het beginsel „de vervuiler betaalt” voor havens, om containerschepen te ontmoedigen oude olie en ander scheepsafval te lozen. De haven beschikt over een noodteam dat 24 uur per dag klaarstaat, alsook over waterpolitie en brandweer, die ingrijpen in geval van giflozingen.

Groene feiten en cijfers

- 4 700 hectare bos, wat meer is dan 100 jaar geleden.
- Openbare parken, recreatiegebieden en bossen bestrijken 16,8% van het stedelijke grondgebied. Elke week worden deze door één miljoen mensen bezocht voor vrije tijd en ontspanning. 89% van de bevolking woont op hoogstens 300 meter van een park.
- 11 657 km aan busroutes en 10 426 haltes.
- 656 miljoen reizigers hebben in 2009 het openbaar vervoer genomen.
- 99% van de inwoners heeft op hoogstens 300 meter van hun huis toegang tot het openbaar vervoer.
- De CO₂-uitstoot is met 15% verminderd tussen 1990 en 2006.
- 200 000 spaarlampen in 400 openbare gebouwen leveren jaarlijks een besparing op van 3,4 miljoen EUR.

Water is belangrijk

De voorziening met schoon en veilig water in voldoende hoeveelheden is voor vele Europese steden een grote bron van zorgen. Hamburg dekt 100% van zijn waterverbruik met zuiver, natuurlijk, plaatselijk grondwater, wat de hoge kwaliteit van het drinkwater garandeert. Investerings in een omvattend onderhoudsprogramma voor de waterleiding heeft geleid tot een uitzonderlijk laag lekkagepercentage van nauwelijks 4% (tegenover het nationale gemiddelde van 7%).

Er is ook ruimte voor innovatie, zoals proefprojecten waarbij de warmte van afvalwater wordt gebruikt om huizen te verwarmen, door middel van warmtewisselaars onderin grote riolen. De Hamburg Water Cycle® (de waterkringloop van Hamburg) zorgt ervoor dat de stadsriolering kan voorzien in de eigen energiebehoeften en neutraal is voor het klimaat door de terugwinning van nutriënten.

Die innovaties helpen onder meer de uitstoot van koolstofdioxide te beperken en zijn dan ook een essentieel onderdeel van de strategie van Hamburg inzake klimaatadaptatie.

Afvalbeheer

Het geïntegreerde afvalbeheersysteem van Hamburg werkt heel goed en beperkt de hoeveelheid afval die naar stortplaatsen wordt gebracht door recyclage en verbranding. De plaatselijke overheid heeft bewustmakingscampagnes gevoerd om gezinnen en bedrijven aan te moedigen papier, glas, plastic, metaal en organisch afval te sorteren. De stad heeft ook plannen om later nog meer te recyclen en nog meer energie terug te winnen.

Vervoer

Dagelijks pendelen ongeveer 300 000 mensen naar hun werk in Hamburg. Bijna alle inwoners hebben op hoogstens 300 meter van hun huis toegang tot het openbaar vervoer, wat heel wat meer is dan in andere Europese steden.

Hamburg beschikt ook over 's werelds grootste park van op waterstof aangedreven bussen, dat nog steeds wordt uitgebreid. De huidige negen voertuigen bevatten 1 920 brandstofcellen die waterstof omzetten in elektriciteit. Binnenkort zullen zij in de haven, die waterstof produceert op basis van zonne- en windenergie, kunnen tanken in het grootste waterstofstation van Europa. De vrijwel geruisloze motoren met een vermogen van 200 kilowatt stoten stoom uit in plaats van schadelijke uitlaatgassen die tot de klimaatverandering bijdragen en helpen de lucht in Hamburg schoon te houden.

Sinds juli 2009 werd in het kader van het StadtRAD-fietsenproject over de hele stad een netwerk van 71 stations opgezet, met 1 000 fietsen en 53 000 geregistreerde gebruikers. Hamburg heeft al 1 800 km aan fietspaden. Het is de bedoeling het aandeel van het fietsverkeer in het totale verkeer te verhogen van 12% in 2008 naar 18% door de aanleg van nieuwe fietspaden en aanvullende fietsverhuurregelingen.

Een wind van verandering

Het besparen van energie en het prioritair maken van hernieuwbare energiebronnen zijn essentiële onderdelen van de duurzaamheidsstrategie van Hamburg. De metropoolregio is al sinds het begin van de jaren negentig een voortrekker op het gebied van windenergie, die nog altijd de kern vormt van de hernieuwbare-energiesector van de stad: 60% van de wereldwijde expertise inzake windenergie bevindt zich in een straal van 2,5 uur rond de stad. Hamburg heeft zijn elektriciteitsproductie op basis van hernieuwbare energiebronnen in de afgelopen 12 jaar nagenoeg verdrievoudigd en heeft sinds 2009 een energieleverancier die voor 100% eigendom is van de stad, namelijk Hamburg Energie. De dochteronderneming van waterdistributiebedrijf

Hamburg Wasser verkoopt elektriciteit die afkomstig is van milieuvriendelijke bronnen en biogas. Het bedrijf is actief op het gebied van verwarming en elektrische mobiliteit.

De haven heeft al 's werelds grootste windmolens op het land en er worden momenteel proeven gedaan met gigantische windmolenparken op zee in Cuxhaven en Brunsbüttel.

Nieuwe ideeën stimuleren

Meer dan 300 Hamburgse bedrijven produceren groene elektriciteit op basis van zonne-energie, biogas, geothermische energie en water. Voorlopig zijn zij goed voor 17% van de nationale elektriciteitsproductie. Dat percentage zal in de komende tien jaar naar verwachting met minstens 50% toenemen.

Hamburg heeft zich voorgenomen het pad te effenen voor een groenere toekomst. Daarom heeft de stad in 2009 haar hernieuwbare-energiecluster gelanceerd, wat de stad meteen op het niveau van haar wereldwijde concurrenten heeft gebracht.

Feiten over het vervoer in Hamburg

- 656 miljoen reizigers hebben in 2009 het openbaar vervoer genomen.
- Een nieuwe metrolijn is in aanbouw.
- Een netwerk voor een snelle doorgang en regionaal spoorvervoer komen samen in het stadscentrum: drie metrolijnen, zes stadsspoorlijnen en negen regionale spoorlijnen zorgen voor snelle en directe verbindingen.
- In het weekend en op feestdagen rijden bepaalde bussen en treinen de hele nacht door.
- Sinds november 2010 beschikt de stad over een vloot milieuvriendelijke taxi's die minder CO₂ uitstoten.
- In de haven en op de Elbe zijn er zes veerdiensten.

DE TOEKOMSTVISIE VAN HAMBURG

Hamburg zal ook na zijn jaar als Groene Hoofdstad een voortrekker blijven met zijn inspanningen om een milieuvriendelijke en duurzame metropool te worden. De stad is een centrum van creativiteit, onderzoek en innovatie van wereldformaat en wil de vooruitgang op de voet blijven volgen, teneinde oplossingen te vinden voor de milieuproblemen van deze en de volgende eeuwen.

Duurzame stedelijke ontwikkeling

In de afgelopen 30 jaar is Hamburg in zijn expansiebeleid geleidelijk afgestapt van de ontginning van groene ruimten, die niet alleen tot minder vrije ruimte en meer wegen en verkeer leidt, maar ook landschappen en natuurlijke habitats vernietigt.

De stad heeft het brandpunt van haar beleid verlegd naar de herinrichting van oude industrieterreinen: met HafenCity, een van de eerste stadsontwikkelingsprojecten in Europa, zal de oppervlakte van het huidige stadscentrum met 40% toenemen. Het gebied zal een uitgesproken stedelijk karakter krijgen, maar tevens voldoen aan de strengste normen inzake duurzaamheid. De vroegere haven en het industrieterrein zijn omgevormd tot een nieuw soort centrum. De ruimtelijke inrichting werd op diverse doeleinden afgestemd: er wonen 12.000 mensen, de wijk is goed voor 45.000 banen en dagelijks komen er duizenden bezoekers. De basis van het uitstekende ruimtelijke ordeningsbeleid na 10 jaar ontwikkeling is tegelijkertijd ook een voorbeeld van een goede praktijk voor duurzame stadsontwikkeling.

De nieuwe stad rust fysiek op een nieuwe, verhoogde en overstromingbestendige ondergrond die voorzien is van ondergrondse parkings en biedt een interessante afwisseling van particuliere en openbare ruimten. De stedelijke structuur is nauwkeurig afgestemd op verschillende gebruiksdoelen — waaronder huisvesting, werk, handel, gastronomie, cultuur en vrije tijd — en zorgt voor een ultra-efficiënte koolstofarme ruimtelijke interactie. De mobiliteit wordt verzekerd door een nieuwe metrolijn die in 2012 in gebruik zal worden genomen, alsook door op brandstofcellen aangedreven bussen en een nieuw waterstofstation. Het verwarmingssysteem van de gebouwen is gekoppeld aan een plaatselijk

Thomas Hampel / ELBE&FLUT

op een CO₂-benchmark gebaseerd systeem, dat in het oostelijke deel van HafenCity vrijwel uitsluitend werkt op basis van hernieuwbare energie. HafenCity heeft voorts al een aantal van de beste internationale gebouwen die zijn ontworpen volgens en voldoen aan specifieke, strenge criteria voor milieuvriendelijke gebouwen.

De „Sprong over de Elbe” is een stadsontwikkelingsproject in het centrum van Hamburg. Het omvat het grootste riviereiland van Europa, inclusief HafenCity, de eilanden Wilhelmsburg en Veddel en de zuidelijker gelegen haven van Harburg aan de zuidelijke loop van de Elbe (Süderelbe). Ter ondersteuning van die langetermijnstrategie en de verdere ontwikkeling ervan vindt momenteel de International Building Exhibition (IBA) 2013 plaats.

OPVOLGING VAN DE HUIDIGE WINNAAR

De Europese Commissie heeft de volgende winnaars van de Europese Groene Hoofdstad Prijs al bekendgemaakt. Het Spaanse Vitoria-Gasteiz krijgt de titel in 2012. Het is de hoofdstad en met zijn 240 000 inwoners ook de op één na grootste stad van Spaans Baskenland. In 2013 wordt de fakkel doorgegeven aan de Franse Loirestad Nantes, die ongeveer 280 000 inwoners telt.

Vitoria-Gasteiz

Flickr: Widemos

Nantes

Flickr: Oletum

HAMBURG
winnaar 2011

**GROENE HOOFDSTAD
VAN EUROPA**

www.europeangreencapital.eu

Secretariaat van de Groene Hoofdstad

Het secretariaat van de Europese Groene Hoofdstad Prijs ziet toe op het vlotte verloop van de aanmeldingsprocedure en biedt de beoordelingsgroep en de jury de nodige ondersteuning. De secretariaatsdiensten worden momenteel verleend door RPS Group, een in Ierland gevestigd adviesbureau voor milieuzaken en communicatie. Het secretariaat ondersteunt ook de pr-activiteiten in het kader van de prijs, via de website van de Europese Groene Hoofdstad Prijs, de pagina's op Facebook en Twitter en diverse andere communicatiemiddelen, zoals brochures en persberichten.

